

Leidraad

voor de voorzitters
en leden der stembureaus

UITGAVE VAN DE DIENST BURGERLIJKE STAND EN
BEVOLKINGSREGISTER –versie 2013- bijgewerkt door
mevr. mr. S.D. Luydens en mevr. mr. J.M.A.M. Ponsioen

Hoofdstuk 1. Hoofdstembureau, bijzonder stembureau en stembureau5

Hoofdstembureau ART. 14 Kiesverordening (KV)	5
Bijzonder stembureau ART. 5 KV jo. ART. 18 jo. 19 Kiesbesluit (KB).....	5
Stemdistrict/ stembureau en stemlokaal	
ART. 35 jo. 36 KV jo. ART. 15 KB en ART. 45 KV	6
Samenstelling stembureau.....	6
Benoeming voorzitter, leden en plaatsvervangende leden van de stembureaus ART 37 KV.....	6

Hoofdstuk 2. Het Stemlokaal7

Indeling	7
Tafel.....	7
Stemhokjes.....	7
Stembus.....	8

Hoofdstuk 3 Belangrijke voorschriften9

Aanwezigheid der stembureauleden	9
Ontstentenis van de voorzitter of leden	9
Beslissingen van het stembureau	9
Ordemaatregelen.....	10
Bezwaren van kiezers	10
Kiezers ongewapend	10
Handhaving orde ART. 66 KV	10
Schorsing stemming en verzegeling stembus bij wanorde gedurende de stemming ART. 67 KV	11
Wanorde na de stemming.....	12

Hoofdstuk 4 bijzondere gevallen13

Oproepingskaart van een ander stembureau, verwijzing naar ander stembureau....	13
Duplicaat oproepingskaart (chamois-kleurig)	13
Naam kiezer komt niet voor in uittreksel kiezersregister	13
Vergissing door kiezer bij het invullen van zijn stem.....	14
Waarschuwing kiezer	14
Weigering stembiljet in de bus te werpen.....	14
Medeneming stembiljet	14
Onbruikbaarmaking stembiljetten.....	15
Bijstaan van kiezer	
(hulpbehoevende wegens lichamelijke ongesteldheid) ART 63 KV	15

Hoofdstuk 5. Werkzaamheden vóór 8 uur ‘s ochtends17

Afhalen stemkoffer/doos.....	17
Aanwezigheid stembureauleden	17
Controle materiaal	17
Controle stembiljetten ART. 58 lid 1 KV	18
Controle stembus ART. 58 lid 2 KV.....	18
Materiaal op tafel (op grond van de door elk lid uit te voeren werkzaamheden, zoals vermeld in o.m. Art. 60 KV).....	19
Bij de voorzitter:	19
Bij het tweede lid;	19
Bij het derde lid;.....	19

Hoofdstuk 6. Werkzaamheden van 8 uur ‘s ochtends tot 7 uur ‘s avonds..20

Stemming door stembureauleden ART. 42 KV	20
Oproepingskaart	20
Identificatie kiezer	21
Aanmelding kiezer	21
Taak van de voorzitter (c.q. eerste lid) stembureau	21
Taak tweede lid (plaatsen van paraaf naast de naam kiezer in het Kiezersregister)	21
Uitreiking stembiljet door voorzitter (Turflijst eerste lid).....	22
Wijze van stemming.....	22
Taak van het derde lid (Turflijst derde lid).....	22
Taak plaatsvervangende leden.....	22
Taak eerste plv. lid	23
Taak tweede plv. lid	23
Invulling proces-verbaal.....	23
Regelmatige controle	24
Eventuele verschillen	24
Tussentijdse controle	24

Hoofdstuk 7. Werkzaamheden na 7 uur ‘s avonds (ART. 70 e.v. KV).....26

Einde stemming.....	26
Sluiting stembus	26
Handelingen onmiddellijk na stemming.....	26
Bekendmaking door voorzitter ART. 70 lid 5 KV	27
Ondertekening uittreksel kiezersregister ART. 71 lid 1 KV.....	28
Inpakken bescheiden	28
Wijze van verzegeling.....	28
Opening der stembus ART. 72 KV.....	28
Telling stembiljetten	29
Stembiljetten per kandidatenlijsten bijeen.....	29
Per kandidatenlijst (begin met kandidatenlijst nr.1, 2 e.v.) het aantal per kandidaat	29
Stembiljetten van onwaarde ART. 76 KV	30

Beslissing omtrent de waarde van de stembiljetten	31
Bekendmaking uitslag door voorzitter.....	31
Inpakken stembiljetten.....	32
Proces-verbaal.....	32
SUPPLEMENT LEIDRAAD voor de voorzitters en leden van de stembureaus.....	33
Bijzondere stembureaus ART. 5 KV jo art 18 jo. 19 jo 21 Kiesbesluit (KB)	33
Bijzondere stemlokalen ART. 18 jo. 19 jo. 21 Kiesbesluit (KB).....	33
Stemming.....	34
Werkzaamheden van het bijzonder stembureau	34
Controle materiaal.....	34
Voor de aanvang der stemming.....	34
Het hoofdstembureau z.s.m. telefonisch inlichten wanneer:.....	35
Stembiljetten.....	35
Materiaal.....	35
Oproepingskaart	36
De stemming	36
Vergissing door kiezer	36
Waarschuwing.....	37
Verloop van tijd bestemd voor de stemming.....	37
Werkzaamheden na 7 uur 's avonds (ART 70 e.v. KV)	37
Bijlage 1: turflijst voorzitter	38
Bijlage 2: turflijst 3^e lid	39
Bijlage 3: proces-verbaal van de zitting (bijlage X-b Kiesbesluit).....	40
Bijlage 4: proces-verbaal van de zitting bijzonder stembureau (bijlage X-c Kiesbesluit)	46

Hoofdstuk 1. Hoofdstembureau, bijzonder stembureau en stembureau

Hoofdstembureau ART. 14 Kiesverordening (KV)

Er is een hoofdstembureau. Voor de verkiezingen van de Staten treedt de Electorale raad op als hoofdstembureau.

De Electorale Raad bestaat uit de voorzitter, vice-voorzitter en drie leden en hun plaatsvervangend leden (aangewezen door de drie grootste partijen in de Staten, en het hoofd Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister (DBSB) als adviserend lid (**Art. 14 KV jo. Art 4 jo 5 LPP**).

Het hoofdstembureau heeft bevoegdheden met betrekking tot de kandidaatstelling, onderzoek geldigheid der lijsten en nummering, en vaststelling uitslag der verkiezingen en opstellen van de geloofsbrieven.

De Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister (DBSB) is de dienst die verantwoordelijk is voor de uitvoering van werkzaamheden betreffende de verkiezingen en fungeert als secretariaat van de Electorale Raad.

Bijzonder stembureau ART. 5 KV jo. ART. 18 jo. 19 Kiesbesluit (KB)

Er zijn twee bijzonder stembureaus, namelijk stembureau A en stembureau B, voor de uitoefening van het kiesrecht door personen aan wie rechtmatig hun vrijheid is ontnomen, en voor personen die in een inrichting voor verpleging of verzorging zijn opgenomen of verblijven. (**Art. 5 KV jo. art. 18 KB jo. Art. 19 KB**).

Het bijzonder stembureau A houdt zitting in het bijzondere stemlokaal:

1. in het Correctie instituut van Aruba;
2. de politiewacht te Santa Cruz; en
3. de politiewacht te Noord; en
4. het Hospitaal.

Het bijzonder stembureau B houdt zitting in:

1. Centro di cuidado te San Nicolas (Anglostraat 2); en
2. Huize Maristella (Savaneta 350A); en
3. het Paviljoen San Pedro en het St. Michael Paviljoen (Dominicanessenstraat 34, Oranjestad).

Het hoofd Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister wijst na overleg met de leiding van de genoemde inrichtingen in elk van die inrichtingen een als bijzonder stemlokaal geschikte ruimte aan (**Art. 18 lid 3 KB**).

Stemdistrict/ stembureau en stemlokaal ART. 35 jo. 36 KV jo. ART. 15 KB en ART. 45 KV

Het land is verdeeld in stemdistricten overeenkomstig de bij het kiesbesluit behorende bijlage XV (**Art. 35 KV jo. Art. 15 KB**). Een stemdistrict bevat in de regel niet meer dan 1500 kiezers (**Art. 35 lid 2 KV**). Er is voor elk stemdistrict een stembureau (**Art. 36 KV**).

De Minister van Algemene Zaken wijst voor elk stemdistrict een geschikt lokaal aan (**Art. 45 lid 1 KV**). Het hoofd van de Dienst Burgerlijke Stand en bevolkingsregister zorgt voor de inrichting van het stemlokaal (**Art. 45 lid 2 KV**). In de praktijk draagt de Dienst Openbare Werken (DOW) de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de inrichting van het stemlokaal.

Samenstelling stembureau

Elk stembureau bestaat uit drie (3) leden, van wie één (1) voorzitter is. De voorzitter is het eerste lid van het stembureau en van de twee leden wordt één benoemd als tweede en één als het derde lid van het stembureau. Bovendien worden daarin ten minste twee (2) plaatsvervangende leden benoemd (**Art. 36 lid 2 KV**).

Benoeming voorzitter, leden en plaatsvervangende leden van de stembureaus ART 37 KV

De voorzitter, leden en plaatsvervangende leden worden door de minister, belast met administratieve zaken benoemd uit kiesgerechtigde ingezetenen. De benoeming geschiedt tijdig vóór de dag der stemming. Op het tijdstip dat de nieuwe voorzitter, leden en plaatsvervangende leden benoemd worden, treden de zitting hebbende voorzitter, leden en plaatsvervangende leden af.

Hoofdstuk 2. Het Stembureau

Indeling

Bij de ingang van het stembureau dient een afdruk van de kandidatenlijsten te worden opgehangen (**Art. 38 lid 3 KV**).

Een afscheiding d.m.v. ijzeren afsluithekken deelt het stembureau in twee ruimten, t.w.

1. Het gedeelte, waarin de kiezers de verrichtingen van het stembureau kan gadeslaan (**Art. 47 KV**)
2. Het gedeelte, waarin het stembureau zitting houdt en waarin het verkiezingsmeubilair is geplaatst n.l.
 - a. Tafel (**Art. 47 KV**)
 - b. Vijf (5) stoelen (voor de stembureauleden (1 voorzitter, 2 leden en 2 plv. Leden)) (**Art. 36 KV**)
 - c. Stembus(sen) (**Art. 48 KV**)
 - d. Stemhokjes (**Art. 49 KV**)

In de afscheiding bevindt zich een doorgang van ten minste 1.50 meter, waardoor de kiezers zich van de voorzitter van het stembureau naar de stemhokjes kunnen begeven.

Tafel

De afstand tussen de tafel en de afscheiding bedraagt ten minste 1 meter. Het moet echter altijd mogelijk zijn, dat de kiezers de verrichtingen van het stembureau kunnen gadeslaan; gadeslaan is niet controleren maar waarnemen (**Art. 47 KV**).

Stemhokjes

Buiten de voor het publiek bestemde ruimte, zijn er in het stembureau één of meer geheel van elkander afgescheiden stemhokjes, dan wel één of meer stemmachines geplaatst, waarvan de achterzijde zichtbaar is voor het stembureau en voor het publiek, en waarin of waarmede de kiezers hun stem in het geheim kunnen uitbrengen

In elk stemlokaal –in het gedeelte waarin het stembureau zitting houdt –staan een aantal stemhokjes opgesteld. Op elk aantal van ten volle 250 kiezers dat het stemdistrict telt, dient ten minste één stemhokje te staan (**Art. 49 lid 2 KV**). In het stemhokje staat een lessenaar met een hoogte van ten minste 90 centimeter. De bovenzijde van de lessenaar is voorzien van twee ondoorzichtige zijwanden, van ten minste 110 centimeter hoog en ten minste 100 centimeter breed, en een ondoorzichtige achterwand van ten minste 50 centimeter hoog, met daarop nauw aansluitend een ondoorzichtige bovenwand over de gehele breedte van het werkblad, alsmede een diepte van ten minste 20 centimeter. Aan de bovenkant van de voorzijde van het stemhokje worden gordijnen aangebracht van ondoorzichtige zwarte stof, waarvan de verzwaarde onderkant afhangt tot beneden de hoogte van de lessenaar. (**Art. 49 lid 3 KV**). Op elke lessenaar bevinden zich ten minste twee vastliggende rode potloden (**Art. 49 lid 4 KV**). Boven elke lessenaar hangt aan de wand een gedrukte staat van inlichtingen. Het model van deze staat wordt vastgesteld bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen (**Art. 49 lid 5 KV**).

De leden van het stembureau dienen geregeld te controleren of de potloden nog van een behoorlijke punt zijn voorzien en of boven de lessenaar in ieder stemhokje een gedrukte staat van inlichtingen voor de kiezer aan de wand hangt.

Stembus

De stembus staat voor de tafel, zo dicht mogelijk bij de plaats waar het derde lid van het stembureau zit, zodat dit lid het beste hierop het oog kan houden. Dit lid is namelijk belast met de in artikel **61 lid 3 KV** genoemde taak: hij overtuigt zich, zonder het stembiljet in handen te nemen, dat het stembiljet de handtekening van de voorzitter van het hoofdstembureau draagt en doet de kiezer het stembiljet in de stembus steken. Hij houdt aantekening van het aantal in de stembus gestoken stembiljetten.

Hoofdstuk 3 Belangrijke voorschriften

Aanwezigheid der stembureauleden

Het stembureau bestaat uit drie (3) leden, waarvan één voorzitter is. Tevens worden er twee (2) plaatsvervangende leden benoemd. **Art 36 KV**
Gedurende de zitting in het stembureau, aldus van voormiddag 8 uur tot het tijdstip waarop het proces-verbaal met de daarbij behorende stukken naar het hoofdstembureau worden gebracht, zijn steeds minstens een voorzitter en twee leden aanwezig in het stemlokaal (**Art. 43 KV**). Afwezigheid buiten noodzaak is strafbaar gesteld. (**Art. 129 KV**).

Al vóór acht uur des morgens dient het stembureau, voor de aanvang van de stemming, werkzaamheden te verrichten: het stembureau opent tijdig de pakken met stembiljetten en stelt het aantal biljetten vast en sluit de stembus na zich ervan te hebben overtuigd dat zij ledig is (**Art. 58 KV**).

Ontstentenis van de voorzitter of leden

Bij ziekte of noodzakelijke verhindering van de voorzitter treden de stembureauleden in de volgorde waarin de namen in het benoemingsbesluit zijn vermeld, als zodanig op (**Art. 43 lid 2 KV**).

Bij ziekte of noodzakelijk verhindering van een lid treedt een door de voorzitter aan te wijzen plaatsvervangend lid op (**Art. 43 lid 3 KV**).

Aangezien volgens de richtlijnen ten minste één plaatsvervangend lid steeds in het stemlokaal aanwezig dient te zijn, zal het niet gauw voorkomen dat een lid vervangen moet worden en er geen plaatsvervangend lid beschikbaar is. Mocht dit echter het geval zijn, dan worden door de voorzitter uit de in het lokaal aanwezige kiezers een of meer leden benoemd, voor de tijd der ontstentenis van de plaatsvervangende leden (**Art 43 lid 4 KV**). In het proces-verbaal dient aantekening te worden gehouden van alle verwisselingen in de samenstelling van het stembureau (**Art. 43 lid 5 KV**).

Beslissingen van het stembureau

Wanneer het stembureau een beslissing moet nemen, brengt ieder lid een stem uit. Onthoudt één van de leden zich van de stemming, waardoor de stemmen staken, dan beslist de stem van de voorzitter (**Art. 44 KV**).

Ordemaatregelen

Gedurende de tijd dat het stembureau zitting houdt, mogen kiezers in het stemlokaal vertoeven, voorzover de orde daardoor niet wordt verstoord en de voortgang der stemming niet wordt belemmerd. (**Art. 65 lid 1 KV**).

Zij moeten evenwel in de voor het publiek gereserveerde ruimte achter de afsluithekken blijven en de toegang tot het stembureau vrij houden (**Art 67 lid 1 jo. 65 KV**). In het stemlokaal, waaronder dus ook valt de voor het publiek bestemd ruimte, mag geen propaganda worden gevoerd; de voorzitter van het stembureau is verplicht dit te verbieden. Voor zover een en ander geschiedt buiten het gebouw heeft hij daarover uiteraard geen zeggenschap.

Bezwaren van kiezers

Bovengenoemde kiezers kunnen bezwaren inbrengen indien de stemming niet overeenkomstig de wet geschiedt. (**ART. 65 lid 3 en 4 KV**). Alle ingebrachte bezwaren moeten in het proces-verbaal van de zitting bij O en U worden vermeld. Het doet niet ter zake of het stembureau de gegrondheid van het bezwaar erkent. Het is niet voldoende dat wordt vermeld dat bezwaren zijn ingebracht, doch omschreven moet worden welke die bezwaren zijn geweest. Het stembureau dient zijn zienswijze over de bezwaren van de kiezers in het proces-verbaal uiteen te zetten.

Kiezers ongewapend

De kiezers verschijnen ongewapend in het stemlokaal, tenzij zij behoren tot de gewapende macht, of een wapen bij zich hebben, dat behoort tot hun ambtskleding of bij de kleding, door hen gedragen met vergunning van het boven hen gestelde openbaar gezag (**Art. 65 lid 2 KV**).

Handhaving orde ART. 66 KV

De voorzitter is belast met de handhaving van de orde in het stemlokaal (**Art. 66 lid 1 KV**). Niet dan op zijn, alleen op de dag der stemming, gedane vordering en alleen tot bedwang van wanorde mag enige gewapende macht in het stemlokaal of zijn toegangen worden geplaatst.

Dus politieambtenaren bijvoorbeeld kunnen geen plaats nemen in het stemlokaal of in de toegang behalve om:

1. te stemmen;
2. of op vordering van de voorzitter tot bedwang van wanorde.

De burgerlijke en militaire autoriteiten zijn gehouden aan een daartoe door de voorzitter van het stembureau gedane vordering te voldoen (**Art. 66 lid 2 KV**).

Hoewel volgens de Kiesverordening ingeval van zodanige wanorde dat de behoorlijke voortgang der stemming onmogelijk is, de stemming tot de volgende dag kan worden geschorst, dient het stembureau vanzelfsprekend niet lichtvaardig over te gaan tot deze zeer ernstige maatregel. Voorafgaand telefonisch overleg hieromtrent met het hoofdstembureau is dan ook een eerste vereiste. Ook hier geldt: een kwaad voorkomen, is beter dan herstellen. Iedere voorzitter dient dan ook vanaf het begin tot het einde van de zitting steeds op de hoede te zijn voor ordeverstoring en onmiddellijk, bij de eerste poging om op welke wijze dan ook de rust te verstoren, een persoon door wier aanwezigheid de voortgang der stemming kan worden belemmerd, onverwijld door de politie uit het lokaal te doen verwijderen.

In een stemlokaal worden geen activiteiten ontplooid ter ondersteuning van een of meer politieke partijen en worden geen aanplakbiljetten of andere geschriften, vlaggen, spandoeken, vaandels, andere afbeeldingen of elke andere aanduiding van politieke verkiezingsreclame aangebracht, die erop gericht zijn de kiezers in hun keuze te beïnvloeden.

Het is verboden om op, aan, over of boven een gebouw of ruimte met bijbehorend terrein en omheining waar het stemlokaal zich bevindt, te voorzien van aanplakbiljetten of andere geschriften, vlaggen, spandoeken, vaandels, andere afbeeldingen of elke andere aanduiding van politieke verkiezingsreclame. (**Art 66 lid 4 KV**.)

Schorsing stemming en verzegeling stembus bij wanorde gedurende de stemming ART. 67 KV

Indien echter tot schorsing van de stemming moet worden besloten, wordt allereerst door de voorzitter verklaard dat wanorde in het stemlokaal of zijn toegangen de behoorlijke voortgang der stemming onmogelijk maakt. De stemming wordt daarop aanstonds geschorst en tot de volgende dag des voormiddag acht uur verdaagd (**Art. 67 lid 1 KV**). Schorsing kan dus bij wanorde niet bijvoorbeeld voor de duur van een uur geschieden; eerst de

volgende dag wordt de stemming hervat. De stembus wordt onmiddellijk in tegenwoordigheid van de in het stemlokaal aanwezige kiezers gesloten en verzegeld op de hiernavolgende wijze (**Art. 67 lid 2 KV**).

Aan de deur van het stemlokaal wordt een kennisgeving bevestigd dat de stemming is geschorst tot de volgende dag des voormiddags acht uur (**Art. 67 lid 4 KV**).

De stembus wordt gesloten door de sleuf te verzegelen met als zegel het wapen van het Land Aruba (**Art. 67 lid 2 jo. Art. 88 KV**). Na de sluiting en verzegeling der stembus worden de sleutels der stembus, de niet gebruikte stembiljetten, de teruggegeven en onbruikbaar gemaakte stembiljetten, de ingeleverde oproepingskaarten, het uittreksel uit het kiezersregister en de turflijsten in afzonderlijke te verzegelen pakken gesloten (**Art. 68 lid 1 KV**). Van de geschorste zitting wordt proces-verbaal opgemaakt, waarin tevens melding wordt gemaakt van de hiervoor bedoelde verrichting (**Art. 68 lid 2 KV**). Een blanco proces-verbaal voor de geschorste zitting is aanwezig in de stemkoffer. Het proces-verbaal wordt ondertekend en daarna in een envelop gedaan, welke envelop na verzegeling tezamen met de verzegelde pakken en de stembus door de voorzitter ter bewaring overgebracht worden naar het hoofd van de Dienst burgerlijke Stand en Bevolkingsregister (**Art. 69 lid 2 KV**). Deze autoriteit stelt alles voor de hervatting der stemming de volgende dag wederom tijdig ter beschikking van het betrokken stembureau (**Art. 69 lid 3 KV**).

De verzegelde pakken worden tijdig voor de aanvang van de hervatte stemming door het stembureau geopend. Het stembureau zal de ongebruikte stembiljetten die de vorige dag bij de bovengenoemde autoriteit werden ingeleverd opnieuw moeten tellen. (**Art. 69 lid 4 KV**).

Voorts wordt voor de hervatte stemming een **andere stembus** gebruikt en dient tevens een nieuw proces-verbaal te worden opgemaakt (**Art. 69 lid 5 KV**). De stemming wordt hervat om acht uur des morgens en duurt tot zeven uur des middags, ook al zou de zitting de vorige dag bijvoorbeeld pas om vier uur 's middags zijn geschorst (**Art. 69 lid 7 KV**).

Wanorde na de stemming

Ontstaat wanorde na afloop der stemming, tijdens het nazien en tellen van de stembiljetten, dan dient de voorzitter het stemlokaal door de politie te laten ontruimen, maar moet het stembureau hierna doorgaan met de werkzaamheden.

Hoofdstuk 4 bijzondere gevallen

Oproepingskaart van een ander stembureau, verwijzing naar ander stembureau

Een euvel dat nogal eens voorkomt en waar de voorzitter dan ook goed op dient te letten, is dat een kiezer zich aanmeldt met een oproepingskaart van een ander stemdistrict. Uiteraard dient deze kiezer zonder meer naar het andere stembureau verwezen te worden.

Meldt een kiezer zich aan zonder oproepingskaart, opgevend dat hij zijn kaart thuis heeft achtergelaten, dan dient de kiezer aangezegd te worden zijn oproepingskaart te gaan halen bij het hoofd Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister. Tot zodanige uitreiking is ook bevoegd het stembureau van het stemdistrict waartoe de betrokken kiezer behoort (**Art. 38 lid 4 KV**).

Duplicaat oproepingskaart (chamois-kleurig)

Beweert een kiezer dat zijn oproepingskaart in het ongereede is geraakt of dat hij/zij geen oproepingskaart heeft ontvangen, dan is het stembureau bevoegd hem een nieuwe oproepingskaart uit te reiken, mits hij van zijn identiteit kan doen blijken door middel van een geldige identiteitskaart, afgegeven op grond van de Landsverordening identiteitskaarten, een geldig Nederlands paspoort of een geldig Arubaans rijbewijs, dan wel een geldig rijbewijs van een ander land in het Koninkrijk. Ook het hoofd Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister kan een nieuwe oproepingskaart uitreiken. (**Art. 38 lid 4 jo. Art. 59 KV**). Een AZV-kaart kan derhalve **niet** als identificatie worden gebruikt.

Naam kiezer komt niet voor in uittreksel kiezersregister

Wanneer de naam van een kiezer niet voorkomt in het uittreksel van het kiezersregister, wordt geen oproepingskaart uitgeschreven en mag hij dan ook niet tot de stemming worden toegelaten. Bijschrijving van een naam in het uittreksel kiezersregister is uitgesloten (**Art. 33 lid 2 KV**).

Vergissing door kiezer bij het invullen van zijn stem

Wanneer een kiezer zich bij de invulling van zijn stembiljet vergist, geeft hij dit aan de voorzitter terug. Vervolgens overhandigt de voorzitter de kiezer een nieuw stembiljet. Dit kan slechts eenmaal geschieden (**Art. 62 lid 1 KV**). De voorzitter stempelt het teruggegeven biljet aan beide zijden met het woord 'ONBRUIKBAAR' en bewaart het in de daarvoor bestemde envelop (**Art. 62 lid 2 KV**).

Vergist de kiezer zich dus opnieuw, dan mag hem geen nieuw stembiljet worden uitgereikt. De voorzitter noteert het aantal van deze gevallen, ten einde dit bij het einde der stemming in het proces-verbaal bij J sub d te vermelden.

Waarschuwing kiezer

De kiezer die na waarschuwing, de wettelijke voorschriften omtrent de stemming niet opvolgt, wordt niet tot de stembus toegelaten en is verplicht het stembiljet, zo hem dit reeds is overhandigd, terug te geven. Ook dit stembiljet wordt door de voorzitter op beide zijden 'ONBRUIKBAAR' gestempeld en vermeld in het proces-verbaal bij J sub e (**Art. 64 lid 1 jo. lid 3 KV**).

Weigering stembiljet in de bus te werpen

De kiezer die weigert het stembiljet in de bus te steken, is eveneens verplicht dit terug te geven. Ook dit stembiljet wordt door de voorzitter op beide zijden 'ONBRUIKBAAR' gestempeld en vermeld in het proces-verbaal bij J sub e (**Art. 64 lid 2 jo. lid 3 KV**).

Medeneming stembiljet

Een kiezer mag in geen geval een stembiljet meenemen. Wanneer een poging daartoe wordt geconstateerd, dient de kiezer erop te worden gewezen dat hij op straffe van een geldboete van ten hoogste 300 florin of hechtenis van ten hoogste 12 dagen ingevolge art 130 Kiesverordening verplicht is het stembiljet terug te geven (**Art. 64 jo. Art. 130 KV**).

Onbruikbaarmaking stembiljetten

Een teruggegeven stembiljet (zowel bij een vergissing als bedoeld in art. 62 KV, als het geval van art. 64 KV) wordt onmiddellijk door de voorzitter aan beide zijden ‘ONBRUIKBAAR’ gestempeld en in de daarvoor bestemde envelop bewaard.

Weigert een kiezer het stembiljet terug te geven, dan houdt de voorzitter daarvan aantekening met vermelding van de naam en het nummer, zoals op de oproepingskaart voorkomen (**Art. 64 lid 4 KV**).

Bijstaan van kiezer (hulpbehoevende wegens lichamelijke ongesteldheid) ART 63 KV

Indien zich een kiezer aanmeldt, van wie aan het stembureau blijkt, dat deze wegens zijn **lichamelijke** gesteldheid bij het uitbrengen van zijn stem hulp van een ander persoon nodig heeft, is dat bureau verplicht de hulpverlening toe te staan (**Art. 63 KV**).

De zinsnede ‘van wie aan het stembureau blijkt van zijn lichamelijke gesteldheid’ dient het stembureau niet eng op te vatten. Hoewel het stembureau uiteraard moet waken voor misbruik, wil dit echter niet zeggen dat het stembureau doktersbewijzen moet eisen of zelf onderzoeken dient te verrichten die op het terrein van een arts liggen.

Met lichamelijke gesteldheid wordt hier onder meer bedoeld een kiezer met een lichamenlijk gebrek of letsel, zoals een blinde, iemand die zwak van zicht is en derhalve niet voldoende kan zien of een kiezer die het gebruik van zijn/haar ledematen mist.

Onder lichamelijke gesteldheid wordt derhalve niet verstaan het niet kunnen lezen of schrijven. De kiezer die dan ook door gebrek aan kennis of door geestelijke onbekwaamheid of onvolwaardigheid niet zelf kan stemmen, mag niet met bijstand stemmen, bv. iemand met Alzheimer of aan geestelijke stoornis etc.

Het begrip “**bijstaan**” moet in die zin worden opgevat, dat de hulpbehoevende kiezer aan een ander mag verzoeken (**MOET NIET NOODZAKELIJK EEN KIEZER ZIJN**) om volgens zijn aanwijzing het stipje op het stembiljet rood te maken. Evenwel zal de invulling van het stembiljet steeds moeten geschieden op de plaats, welke de kiesverordening daarvoor aangeeft, d.w.z. in het

stemhokje. M.a.w. de hulpbehoevende kiezer gaat tezamen met degene die bijstand verleend in hetzelfde stemhokje ter invulling van het stembiljet.

In de keuze van de persoon die hulp zal verlenen, is de kiezer geheel vrij. Indien de kiezer dit verlangt, zal dus ook een persoon die zelf niet kiesgerechtigd is de nodige hulp kunnen bieden.

Hoewel de hulpbehoevende kiezer ook een lid van het stembureau mag verzoeken om hem hierin bij te staan, is het raadzaam dat de leden van het stembureau zich zoveel mogelijk afzijdig houden van dit 'bijstaan'. In geen geval mag echter de diensdoende agent van politie worden aangewezen om in deze bijstand te verlenen. De agent mag slechts op vordering van de voorzitter en alleen tot bedwang van wanorde in het stemlokaal vertoeven (**Art. 66 lid 2 KV**).

Hoofdstuk 5. Werkzaamheden vóór 8 uur 's ochtends

Afhalen stemkoffer/doos

De voorzitter van het stembureau dient om 6 uur 's ochtends de stemkoffer met de benodigdheden voor de stemming af te halen v.w.b.

-Stembureau **1 t/m 42** → bij de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister te Oranjestad

-Stembureau **43 t/m 59** en bijzonder stembureau **A en B** → bij het hulpbestuurskantoor te St. Nicolaas.

Aanwezigheid stembureauleden

De voorzitter, de twee leden en de twee plaatsvervangende leden van het stembureau moeten uiterlijk om 7 uur 's ochtends in het stemlokaal aanwezig zijn. Vóór acht uur 's ochtends dienen er namelijk enkele werkzaamheden te worden verricht, te weten de vaststelling van het aantal biljetten en de controle/sluiting van de stembus (**Art. 58 KV**).

Deze aanwezigheid dient te worden opgenomen in het proces-verbaal bij A, nadat eerst de horloges op de juiste tijd zijn gezet. (Op dat moment begint de zitting van het stembureau. De stemming is van des voormiddags acht uur tot des namiddags zeven uur (van 08:00 uur – 19:00 uur) (**Art. 39 KV**)). De zitting van het stembureau omvat tevens de werkzaamheden vóór de stemming en na de stemming (**zie Artt. 43, 65, 80 etc. KV**).

Controle materiaal

Het stembureau dient na te gaan of aanwezig zijn:

1. Afdruk van de lijsten van de kandidaten bij de ingang van het stemlokaal (SPECIMEN STEMBILJET, zoals voorgeschreven in **Art. 38 lid 3 KV**).
2. Het verkiezingsmeubilair t.w.:
 - a. afsluithekken (tussen de zitting van het stembureau en kiezers (publiek))
 - b. een (1) tafel (**Art. 47 KV**)
 - c. vijf (5) stoelen (**Art. 36 KV**)
 - d. stembussen (**art 48. KV**) (2X)

- e. stemhokjes (per 250 kiezers, 1 stemhokje. 1000 kiezers, 4 stemhokjes meer dan 1000 kiezers, 5 stemhokjes) (**Art. 49 lid 2 KV**)
- f. twee (2) vastliggende potloden per stemhokje (**Art. 49 lid 4 KV**)
- g. inlichtingenkaart in het stemhokje (**Art. 49 lid 5 KV**)

3. De stemmingbenodigdheden w.o.:

- a. één of meer verzegelde pakken stembiljetten (**Art. 51 lid 3 jo. Art. 58 lid 1 KV**)
- b. uittreksel kiezersregister
- c. een exemplaar van de Kiesverordening, het Kiesbesluit etc.

conform inventarislijst.

Om uiterlijk 07:15 uur wordt het hoofdstembureau telefonisch ingelicht wanneer:

- a. geen toegang tot het stemlokaal wordt verkregen;
- b. de leden en plaatsvervangende leden niet allen aanwezig zijn;
- c. bij controle van het materiaal het benodigde er niet is of niet compleet is.

Controle stembiljetten ART. 58 lid 1 KV

- a. Pak(ken) openen.
- b. Biljetten tellen en aantal vaststellen.
- c. In pakjes van 50 neerleggen.
- d. Aantal aangetroffen biljetten noteren in het proces-verbaal bij D en J sub a. (Art 80 KV jo. Art. 10 lid 2 KB, zie bijlage X-b bij het Kiesbesluit).

Controle stembus ART. 58 lid 2 KV

- a. Controleren dat de stembus leeg is, door het deksel te openen en te controleren.
- b. Stembus met beide hangsloten sluiten.
- c. Eén sleutel bij de voorzitter, en de andere sleutel bij het oudste lid in jaren.
- d. Opnemen in het proces-verbaal bij C.

Materiaal op tafel (op grond van de door elk lid uit te voeren werkzaamheden, zoals vermeld in o.m. Art. 60 KV)

Bij de voorzitter:

- a. De stembiljetten;
- b. De turflijst voor uitgereikte stembiljetten/de turflijst voor de kiezers die geweigerd hebben een stembiljet in ontvangst te nemen;
- c. De Kiesverordening;
- d. Blanco oproepingskaarten voor kiezers; art 38 lid 4 KV
- e. Proces-verbaal;
- f. Stempel 'ONBRUIKBAAR' en stempelkussen;
- g. Schrijfbenodigdheden.

Bij het tweede lid:

Uittreksel uit het kiezersregister.

Bij het derde lid:

Turflijst voor de in de stembus gestoken stembiljetten (dit lid neemt plaats zo dicht mogelijk bij de stembus).

Hoofdstuk 6. Werkzaamheden van 8 uur 's ochtends tot 7 uur 's avonds

Om exact 8 uur 's ochtends begint de stemming, d.w.z. vanaf dat tijdstip moeten kiezers hun stem kunnen uitbrengen. Dit staat vermeld in het proces-verbaal bij E (**Art. 39 KV jo Art. 10 lid 2 KB**, proces-verbaal van de zitting van het stembureau (bijlage X-b bij het Kiesbesluit))

Het aanvangstijdstip der stemming moet nauwgezet in acht worden genomen! Een goede gewoonte is om precies om 8 uur 's ochtends een aanvang te maken met de stemming door de vijf (5) leden van het stembureau als eerste hun stem te laten uitbrengen.

Stemming door stembureauleden ART. 42 KV

De zitting hebbende voorzitter, leden en plaatsvervangende leden van het stembureau, dienen bij hun respectievelijke stembureau aan de stemming deel te nemen (**Art. 42 lid 1 KV**). Zij vormen de enige kiezers die wettelijk bevoegd en verplicht zijn om niettegenstaande het feit dat zij tot een ander stemdistrict kunnen behoren, in het stembureau waar zij zitting hebben hun stem uitbrengen. Indien zij tot een ander stemdistrict behoren, wordt van het uitbrengen van hun stem melding gemaakt in het proces-verbaal bij **F (Art. 42 lid 2 KV jo. Art. 10 lid 2 Kiesbesluit, proces-verbaal van de zitting van het stembureau)**.

Behoren echter één of meer van de stembureauleden tot hetzelfde stemdistrict waar zij zitting hebben, dan wordt uiteraard van het uitbrengen van hun stem géén melding gemaakt in het proces-verbaal.

Oproepingskaart

Niemand wordt toegelaten tot de stemming, tenzij hij/zij in het bezit is van een oproepingskaart (**Art. 59 KV**). De oproepingskaart is chamoiskleurig (**Art. 6 lid 2 KB**). De oproepingskaart wordt iedere kiezer ten minste acht (8) dagen voor de stemmingsdag toegezonden (**Art. 38 lid 1 KV**). Een aantal blanco exemplaren van de oproepingskaart behoort op ieder stembureau aanwezig te zijn i.v.m. de bevoegdheid van het stembureau om aan de kiezer die zijn oproepingskaart verloren heeft of van wie de oproepingskaart op andere wijze in het ongerede is geraakt of niet is ontvangen, een duplicaat oproepingskaart te verstrekken (**Art 38 lid 4 KV**).

Ondanks het bovenstaande stuurt de voorzitter, indien een kiezer zich voor 18:00 uur aanmeldt bij zijn stemdistrict, naar het Hoofdkantoor Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister alwaar zijn duplicaat wordt gedrukt.

Identificatie kiezer

Om tot de stemming te worden toegelaten wordt voorts van de kiezer vereist, dat hij van zijn identiteit kan doen blijken door middel van een **geldige Arubaanse identiteitskaart**, afgegeven op grond van de Landsverordening identiteitskaarten, een **geldig Nederlands paspoort of een geldig Arubaans of elders in het Koninkrijk afgegeven rijbewijs** (Art 59 KV). **Een AZV-kaart kan niet als identificatie voor de stemming worden gebruikt.**

Aanmelding kiezer

De kiezer overhandigt aan de voorzitter de chamois-kleurige oproepingskaart (Art. 60 lid 1 KV).

Taak van de voorzitter (c.q. eerste lid) stembureau

De voorzitter neemt de oproepingskaart in ontvangst en noemt, na zich overtuigd te hebben van de identiteit van kiezer, duidelijk en verstaanbaar het volgnummer van de oproepingskaart (Art. 60 lid 2 KV). Dit is het nummer waaronder de kiezer in het uittreksel van het kiezersregister voorkomt.

Indien het volgnummer op een duplicaat oproepingskaart niet is vermeld, verifieert de voorzitter het volgnummer van de kiezer in het supplement uittreksel naar geslachtsnaam en vermeldt het volgnummer op het duplicaat. Hierna roept hij het nummer af.

Het tweede lid noemt de naam die in het uittreksel kiezersregister bij het door de voorzitter genoemd volgnummer is vermeld (Art. 60 lid 3 KV).

De voorzitter controleert de naam aan de hand van de oproepingskaart. (Art. 60 lid 3 tweede volzin KV). Akkoordbevinding bevestigt hij met 'JA of Corecto'.

Taak tweede lid (plaatsen van paraaf naast de naam kiezer in het Kiezersregister)

Het tweede lid stelt zijn paraaf naast de naam van de kiezer, als aantekening dat deze kiezer zich heeft aangemeld (Art. 60 lid 4 KV).

Uitreiking stembiljet door voorzitter (Turflijt eerste lid)

De voorzitter overhandigt vervolgens aan de kiezer een stembiljet, zodanig dichtgevouwen dat de handtekening van de voorzitter van het hoofdstembureau zichtbaar is (**Art. 60 lid 5 KV**) en houdt onverwijld aantekening van het aantal uitgereikte stembiljetten (**Art. 60 lid 6 KV**).

De ontvangen oproepingskaarten worden door de voorzitter ter zijde gelegd en later per 50 stuks met een rubberbandje gebundeld.

Wijze van stemming

De kiezer dient zich na ontvangst van het stembiljet onverwijld te begeven naar een stemhokje dat niet bezet is, teneinde zijn stem uit te brengen. Hij stemt door met potlood rood te maken één wit stipje, geplaatst in het stemvak voor de naam van de kandidaat zijner keuze (**Art. 61 lid 1 KV**). Hij vouwt het stembiljet zodanig dicht, dat de namen der kandidaten niet zichtbaar zijn en begeeft zich daarmee onmiddellijk naar de stembus. (**Art. 61 lid 2 jo. lid 3 KV**).

Taak van het derde lid (Turflijt derde lid)

Het derde lid overtuigt zich, zonder het stembiljet in handen te nemen, dat het stembiljet de handtekening van de voorzitter van het hoofdstembureau draagt en doet de kiezer het stembiljet in de stembus steken. Hij houdt aantekening van het aantal in de stembus gestoken stembiljetten (**Art 61 lid 3 KV**).Het aantal stembiljetten wordt vermeld in het proces-verbaal van de zitting van het stembureau bij J onder f.

Taak plaatsvervangende leden

Volgens de Kiesverordening is de voorzitter (c.q. het eerste lid van het stembureau) belast met de handhaving van de orde in het stemlokaal en het toezicht op de verrichtingen van de kiezers (**Art. 66 KV**). Aangezien in de praktijk de voorzitter deze taak bezwaarlijk persoonlijk naar behoren kan uitvoeren (*hij heeft immers al een groot aantal taken, n.l. het ontvangen van oproepingskaarten, het noemen van het volgnummer, het controleren van de naam op de oproepingskaart, het overhandigen van het stembiljet, het bijhouden van het aantal afgegeven stembiljetten*), verdient het aanbeveling dat

de plv. leden hiervoor worden ingeschakeld, hetgeen op de volgende wijze kan gebeuren.

Taak eerste plv. lid

1. Erop letten dat de kiezers in de voor het publiek bestemde ruimte blijven.
2. De kiezers slechts voor het uitbrengen van hun stem binnenlaten - één voor één - tot het maximum aantal vrije stemhokjes. De overige kiezers blijven in de publieke ruimte totdat er weer 'vrije' stemhokjes zijn. Deze maatregel is van uiterst belang voor de handhaving van de orde. Immers, indien een grote groep kiezers tegelijkertijd zou worden binnengelaten, is toezicht onmogelijk, waardoor wanorde kan ontstaan.
3. Erop toezien dat de kiezers die gaan stemmen niet in het stemlokaal blijven dralen of te lang in de stemhokjes blijven, waardoor de stemming wordt opgehouden;
4. Erop letten dat telkens één kiezer in een stemhokje gaat stemmen en geen twee kiezers tegelijkertijd in een stemhokje toelaten (tenzij er natuurlijk sprake is van bijstand aan een hulpbehoevende (**Art. 63 KV**)).
5. Erop letten dat wanneer de kiezer het stemhokje verlaat, het stembiljet is dichtgevouwen met aan de buitenzijde de handtekening van de voorzitter van het hoofdstembureau.

Taak tweede plv. lid

1. Proces-verbaal bijhouden in het klad op aanwijzingen van de voorzitter.
2. Erop toezien dat geen propaganda wordt gemaakt noch in het stemlokaal noch in de publieke ruimte.
3. Van tijd tot tijd controleren of de rode potloden in ieder stemhokje steeds van behoorlijke punten zijn voorzien. Vanzelfsprekend dient deze controle niet te worden verricht op het moment dat een kiezer zich in het stemhokje bevindt.

Invulling proces-verbaal

Het behoeft geen betoog dat het van essentieel belang is dat het proces-verbaal van de zitting van het stembureau op verantwoorde, objectieve en nauwkeurige wijze de feitelijke zaken bij de stemming constateert. Immers, dit proces-verbaal vormt een van de waarborgen tegen onregelmatigheden op een stembureau. Behalve het feit dat het hoofdstembureau daags na stemming ieder proces-verbaal minutieus dient te verifiëren ten einde na te gaan of de in het

proces-verbaal vermelde aantallen met elkaar overeenstemmen of dat de verschillen verantwoord zijn in het proces-verbaal, dient tevens van ieder proces-verbaal een afschrift te worden gezonden aan de Staten van Aruba voor controle door evengenoemd lichaam (**Art. 102 aanhef en sub a KV**).

Regelmatige controle

Ten einde een correcte invulling van het proces-verbaal te bereiken, dient een regelmatige controle te worden uitgevoerd, b.v. op de navolgende wijze. De voorzitter neemt telkens een stapeltje van 50 stembiljetten voor zich. Is dit pakketje van 50 geheel uitgegeven, dan moet hij 50 oproepingskaarten hebben ontvangen. Hij controleert of deze 50 kaarten aanwezig zijn, waarna de kaarten met een rubberbandje bijeen worden gehouden. Het aantal op de turflijst voor uitgereikte stembiljetten wordt hierna vergeleken met het aantal ontvangen oproepingskaarten.

Eventuele verschillen

Indien één of meer kiezers zich bij de invulling van het eerste uitgereikte stembiljet hebben vergist en een tweede stembiljet hebben verzocht, spreekt het voor zich dat het aantal op de turflijst voor uitgereikte stembiljetten uiteraard niet kan kloppen met het aantal ontvangen oproepingskaarten. Er zijn dan meer stembiljetten uitgereikt, dan dat er oproepingskaarten zijn ontvangen.

Tussentijdse controle

Gedurende de zitting - op minder drukke tijdstippen - dient het stembureau tevens een controle uit te voeren met behulp van het kiezersregister nl. door het tellen van het aantal parafen in het uittreksel kiezersregister en dit getal te vergelijken met het aantal ontvangen oproepingskaarten. Ook hier zal er hoogst waarschijnlijk een verschil bestaan. Dit verschil zal naar alle waarschijnlijkheid overeenkomen met het aantal leden van het stembureau dat weliswaar in het stembureau waar zij zitting hebben, hebben gestemd en dus hun oproepingskaart hebben ingeleverd, doch niet in het uittreksel kiezersregister van dit stembedict van voorkomen, maar in het uittreksel van een ander stembedict. Voorts kan er een verschil bestaan tussen het aantal op de turflijst van de in de stembus gestoken stembiljetten.

Dit verschil kan naar alle waarschijnlijkheid worden toegeschreven aan:

- a. Het aantal stembiljetten dat onbruikbaar is gemaakt door vergissing of teruggave;
- b. Het aantal uitgereikte stembiljetten dat niet is teruggegeven noch in de stembus is gestoken.

Hoofdstuk 7. Werkzaamheden na 7 uur 's avonds (ART. 70 e.v. KV)

Einde stemming

Om zeven (7) uur 's avonds ('des namiddags zeven uur') precies kondigt de voorzitter aan, dat de voor de stemming bepaalde tijd is verstreken (**Art. 39 jo. art. 70 lid 1 KV**). Sluiting vroeger dan 7 uur 's avonds is niet toegestaan, zelfs niet wanneer alle kiezers van het stembedict van vóór die tijd hebben gestemd. Alleen de op dat ogenblik in het stemlokaal of aan de deur aanwezige kiezers, worden nog tot de stemming toegelaten. Om eenvoudig te kunnen constateren dat er zich geen laatkomers nog daarbij voegen, verzoekt de voorzitter één van de plv. leden om zich om exact 7 uur 's avonds aan het einde van de kiezersrij te plaatsen.

Sluiting stembus

Nadat de laatste kiezer heeft gestemd, wordt de sleuf van de stembus gesloten (**Art. 70 lid 1 KV**).

De deur van het stemlokaal mag om 7 uur 's avonds niet worden gesloten. Ook bij de werkzaamheden die door het stembureau dienen te worden verricht na de sluiting van de stembus, mogen kiezers achter de afscheiding in de voor het publiek (lees kiezer) bestemde ruimte van het stemlokaal aanwezig zijn (**Artt. 65 jo. 77, lid 4 jo. 78, lid 1 jo. 80 KV**).

Handelingen onmiddellijk na stemming

Onmiddellijk na de sluiting der stembus, stelt het stembureau vast ingevolge **Art. 70 lid 3 KV** jo. Art. 10 jo. Bijlage X-b Kiesbesluit:

Het aantal kiezers dat zich heeft aangemeld:

1. het aantal kiezers, dat zich heeft aangemeld.

Dit aantal wordt verkregen door het aantal stembureauleden, bedoeld in het proces-verbaal bij F op te tellen en door het aantal gestelde parafen in het uittreksel kiezersregister op tellen. Deze aantallen worden in het proces-verbaal ingevuld, respectievelijk bij **I sub a en sub b**. (dus het tellen van parafen i/d uittreksels en aantal stembureauleden die daar hebben gestemd die daar niet moest hebben gestemd want staan niet in het uittreksel van dat respectievelijke stembedict).

2. Het aantal kiezers dat zich niet bij het stembureau heeft aangemeld.
Dit aantal wordt verkregen door in het uittreksel kiezersregister te tellen, het aantal kiezers bij wiens naam geen paraaf is gesteld.
Dit aantal wordt ingevuld in het proces-verbaal bij **I sub c**.

Aantal uitgereikte stembiljetten:

3. De beginvoorraad ingevuld bij D opnieuw invullen in het proces-verbaal bij **J sub a**.
4. De eindvoorraad ongebruikte stembiljetten.
Dit wordt verkregen door het aantal overgehouden stembiljetten te tellen. Dit aantal invullen in het proces-verbaal bij **J sub b**.
5. Het aantal uitgereikte stembiljetten.
Dit wordt verkregen van de ‘turflijst voor uitgereikte stembiljetten’ die de voorzitter heeft bijgehouden. Dit aantal invullen in het proces-verbaal bij **J sub c**.
6. Het aantal teruggegeven en onbruikbaar gemaakte stembiljetten.
Dit wordt verkregen door het aantal onbruikbaar gestempelde stembiljetten te tellen. Dit aantal invullen in het proces-verbaal bij **J sub d**.
7. Het aantal stembiljetten van kiezers, die geweigerd hebben het aan hen uitgereikt stembiljet terug te geven of in de stembus te steken.
Dit wordt verkregen door de in het proces-verbaal onder G vermelde namen op te tellen. Dit aantal invullen in het proces-verbaal bij **J sub e**.
8. Het aantal in de stembus gestoken stembiljetten.
Dit wordt verkregen van de “turflijst derde lid voor de in de stembus gestoken stembiljetten”. Dit aantal invullen in het proces-verbaal bij **J sub f**.
9. Het aantal kiezers, dat geweigerd heeft een stembiljet in ontvangst te nemen.
Dit wordt verkregen van de “turflijst voor kiezers die geweigerd hebben een stembiljet in ontvangst te nemen”. Dit aantal invullen in het proces-verbaal bij **K**.

Bekendmaking door voorzitter ART. 70 lid 5 KV

Nadat bovengenoemde aantallen zijn vastgesteld en het proces-verbaal is bijgewerkt, maakt de voorzitter de hierboven onder 1 t/m 9 genoemde aantallen aan de aanwezige kiezer bekend.

Ondertekening uittreksel kiezersregister ART. 71 lid 1 KV

Vervolgens wordt in het uittreksel van het kiezersregister (achterin) een verklaring gesteld, houdende het totale aantal in het uittreksel gestelde parafen en wordt deze verklaring door de voorzitter en twee leden ondertekend.

Inpakken bescheiden

Hierna worden afzonderlijk ingepakt en verzegeld (Art. 71 lid 1 jo. lid 2 KV):

1. Het uittreksel uit het kiezersregister;
2. De niet gebruikte stembiljetten;
3. de teruggegeven en onbruikbaar gemaakte stembiljetten;
4. De ingeleverde oproepingskaarten.

Er zijn enveloppen hiervoor aanwezig. Indien deze de verzameling niet kunnen bevatten, worden deze afzonderlijk in papier verwickeld tot pakken, welke vervolgens worden verzegeld. Deze pakken worden verzegeld met als zegel het wapen van Aruba.

Wijze van verzegeling

De dichtgeplakte enveloppen en pakken met verkiezingsstukken worden eerst met bindtouw gebonden; hierna worden de pakken met zelfklevende ronde zegels, voorzien van een wapen van Aruba (**Art. 88 lid 1 KV**).

Op de verzegelde pakken wordt vervolgens het nummer van het stembedict, het aantal stembiljetten en de inhoud van elk pak oproepingskaarten vermeld.

De in het stemlokaal aanwezige kiezers kunnen tegen de verrichtingen van het stembureau bezwaren inbrengen. Deze worden in het proces-verbaal vermeld bij **O**. Het stembureau kan zijn zienswijze over de bezwaren uiteenzetten.

Opening der stembus ART. 72 KV

Onmiddellijk na de bovenstaande verrichtingen, wordt de stembus geopend (**Art. 72 lid 1 KV**).

In afwijking hiervan, kan het stembureau vóór het openen van de stembus hoogstens een uur pauzeren, mits het stemlokaal niet wordt verlaten en de stembus onder toezicht blijft (**Art. 72 lid 2 KV**). Een dergelijke onderbreking

wordt dan in het proces-verbaal onder P vermeld. Aanbevolen wordt echter om niet te onderbreken, teneinde zo spoedig mogelijk tot vaststelling van de uitslag van de stemming over te kunnen gaan.

Telling stembiljetten

De stembiljetten worden doorengemengd, geteld en hun aantal wordt vergeleken met het getal der kiezers, die aan de stemming hebben deelgenomen (**Art. 73 KV**).

Bij deze telling is het aan te raden de stembiljetten per 25 bij elkaar te houden. Een eventuele overtelling wordt hierdoor vergemakkelijkt. Het aantal getelde stembiljetten wordt ingevuld in het proces-verbaal bij **P (Art. 10 lid 2 KB**, proces-verbaal van de zitting van het stembureau).

Stembiljetten per kandidatenlijsten bijeen

De stembiljetten worden opgevouwen en per lijst gesorteerd. Plaatsvervangende leden kunnen hieraan meewerken, doch kiezers niet (**Art. 74, lid 1 KV**). Een afzonderlijke verzameling wordt aangelegd van biljetten waarover niet direct zekerheid bestaat of zij ongeldig zijn of niet en van blanco stembiljetten.

Aantal per lijst wordt doorgemeld aan het hoofdstembureau.

Per kandidatenlijst (begin met kandidatenlijst nr.1, 2 e.v.) het aantal per kandidaat

Vervolgens neemt de voorzitter de stembiljetten van kandidatenlijst nummer 1 ter hand en noemt bij elk biljet de naam van de kandidaat op wie gestemd is (**Art. 74, lid 2 KV**) (let op: voor het gemak noemt hij ook het nummer waaronder de kandidaat op deze lijst is vermeld). Zo gaat de voorzitter door met de respectievelijke andere lijsten.

Bij elk stembiljet gaat hij eerst na of er nog andere vakjes rood zijn gemaakt, dan wel bijvoegingen op het biljet voorkomen.

Beide andere leden (tweede en derde lid) turven elke uitgebrachte stem in de 'turflijst uitgebrachte stemmen'. De voorzitter geeft het biljet na oplezing ter controle aan het oudste lid in jaren (**Art. 74 lid 3 KV**).

Elke verzameling stembiljetten van de kandidatenlijsten wordt op deze wijze afgehandeld. Het laatste wordt de verzameling blanco en de andere vermoedelijke ongeldige biljetten ter hand genomen (**Art. 76 KV**).

Stembiljetten van onwaarde ART. 76 KV

De verzameling ongeldige stembiljetten worden gesorteerd in de zes (6) groepen die in het proces-verbaal bij **R** zijn vermeld en die in de turflijst van uitgebrachte stemmen op de laatste bladzijde staan, t.w.

van onwaarde, d.w.z. ongeldig, zijn:

1. Andere stembiljetten dan die welke door het hoofdstembureau zijn geleverd (Art. 76 lid 1 KV).

Het kan voorkomen dat een kiezer abusievelijk een propaganda stembiljet waarop de handtekening van de voorzitter hoofdstembureau ontbreekt in de stembus werpt.

2. De stembiljetten waarop in geen stemvak het witte stipje rood is gemaakt (Art. 76 lid 2 sub a KV).

Het ten dele rood maken van het witte stipje wordt met het rood maken daarvan gelijkgesteld (**Art. 76 lid 4 KV**).

3. De stembiljetten waarop in meer dan één stemvak het witte stipje rood is gemaakt (Art. 76 lid 2 sub b KV).

Een stembiljet is ongeldig, indien in meer dan één stemvak het witte stipje rood is gemaakt, ook al heeft de kiezer zich blijkbaar vergist. De kiezer had in dit geval gebruik moeten maken van de gelegenheid een nieuw stembiljet te verzoeken.

4. De stembiljetten waarop de kiezer zijn stem heeft uitgebracht, anders dan met rood potlood (Art. 76 lid 2 sub c KV).

Dit komt praktisch niet voor. Gebeurt dat wel, dan is het stembiljet van onwaarde.

5. De stembiljetten, waarop bijvoegingen zijn geplaatst of die een aanduiding van de kiezer bevatten (Art. 76 lid 2 sub d KV).

LET OP: Bijvoegingen in de vorm van punten, strepen, vlakken, nagelindrukken, vouwen, scheuren, gaten en vlekken maken een stembiljet **NIET ONGELDIG (Art. 76 lid 3 KV)**. Stembiljetten waarop het witte stipje is rood gemaakt en dat bovendien pijlen of onderstrepingen bevatten om duidelijk te doen uitkomen welke kandidaat aangewezen wordt, dienen als **GELDIG** te worden aangemerkt. Ook stembiljetten die gevlekt zijn doordat het potlood is uitgelopen maar

waaruit duidelijk blijkt op welke kandidaat is gestemd, zijn **OOK GELDIG**. Wél ongeldig is een stembiljet waarop b.v. een handtekening is geplaatst, of waarop een zin of leuze is bijgeschreven.

6. **De stembiljetten, welke niet zijn voorzien van de voorgeschreven handtekening van de voorzitter hoofdstembureau (Art. 76 lid 2 sub e KV).**

Dit komt praktisch niet voor.

Beslissing omtrent de waarde van de stembiljetten.

Het stembureau beslist over de waarde van elk stembiljet terstond nadat de voorzitter daarvan inzage heeft genomen (**Art. 77 lid 1 KV**).

- Slechts bij verschil van mening wordt gestemd.
- Staken de stemmen, dan beslist de stem van de voorzitter (**Art. 44 KV**).

De voorzitter maakt elke beslissing onmiddellijk bekend (**Art. 77 lid 2 KV**). Indien een kiezer dit verlangt, moet het biljet worden **vertoond (Art. 77 lid 4 KV)**. **De voorzitter mag het biljet echter niet uit handen geven!**

Maakt een kiezer bezwaar tegen de beslissing, dan wordt dit in het proces-verbaal bij U vermeld.

Het stembureau kan zijn zienswijze over de bezwaren hier uiteenzetten.

De beide andere leden houden in de turflijst van uitgebrachte stemmen - op de laatste bladzijde - aantekening van elk ongeldig verklaard stembiljet.

Vervolgens wordt het op iedere kandidaat van elke lijst geldig uitgebrachte aantal stemmen opgeteld.

Direct hierna wordt aan het hoofdstembureau telefonisch doorgegeven: Het totale aantal geldig uitgebrachte stemmen op elke lijst.

Bekendmaking uitslag door voorzitter

Vervolgens worden de volgende aantallen door de voorzitter aan de in het stemlokaal aanwezige kiezers bekend gemaakt (**Art. 78 lid 1 KV**):

- a. het aantal der op ieder kandidaat geldig uitgebrachte stemmen; en
- b. het totale aantal der op elke lijst geldig uitgebrachte stemmen.

Ook nu kunnen door de aanwezige kiezers bezwaren worden ingebracht.

Inpakken stembiljetten

De stembiljetten worden vervolgens ingepakt en verzegeld met als zegel het wapen van het Land Aruba.

1. De van onwaarde verklaarde stembiljetten met vermelding van:
 - nummer stemdistrict
 - aantal stembiljetten (**Art. 78 lid 2 KV**)

2. Geldige stembiljetten worden lijstgewijze gerangschikt met vermelding van:
 - nummer stemdistrict
 - aantal stembiljet per pak
 - nummer van de lijsten (**Art. 78 lid 3 en 4 KV**)

Proces-verbaal

Het proces-verbaal wordt volledig in tweevoud ingevuld en door alle leden ondertekend (**Art. 80 KV**).

Hierna worden de kantoorbenodigdheden en het verzegelde pak inhoudende het uittreksel kiezersregister in de stemdoos/koffer en alle overige verzegelde pakken in de koffer gedaan. Vervolgens wordt de koffer overgebracht naar het hoofdstembureau. De enveloppen inhoudende het proces-verbaal en de turflijsten stemopneming worden eveneens meegenomen, doch deze worden persoonlijk ter hand gesteld aan de voorzitter hoofdstembureau (**Art. 81 KV**).

SUPPLEMENT LEIDRAAD voor de voorzitters en leden van de stembureaus

Bijzondere stembureaus ART. 5 KV jo art 18 jo. 19 jo 21 Kiesbesluit (KB)

Er zijn twee bijzondere stembureaus, elk bestaande uit drie leden en twee plaatsvervangende leden, die door de minister van Algemene Zaken worden benoemd. Deze twee bijzondere stembureaus houden zitting in verschillende zittingslokalen. Zij treden af op het tijdstip waarop de nieuwe leden worden benoemd.

Bijzondere stemlokalen ART. 18 jo. 19 jo. 21 Kiesbesluit (KB)

De twee bijzonder stembureaus, namelijk bijzonder stembureau A en bijzonder stembureau B, houden zittingen in verschillende inrichtingen namelijk:

- a. in het Korrektie instituut van Aruba;
- b. in de Politiewacht te Santa Cruz;
- c. in de Politiewacht te Noord (**Art. 18 lid 2 KB**).
- d. in het Hospitaal;
- e. in Centro di cuidado te San Nicolas (Anglostraat 2);
- f. in Huize Maristella (Savaneta 350A);
- g. in het Paviljoen San Pedro en het St. Michael Paviljoen (Dominicanessenstraat 34, Oranjestad).

Bijzonder stembureau A houdt zitting op de dag van de stemming in de periode gelegen tussen acht uur in de ochtend tot zeven uur in de avond (**Art 21 lid 2 KB**):

- a. in het Korrektie Instituut Aruba, gedurende ten minste één uur;
- b. in de politiewacht te Santa Cruz, gedurende ten minste 30 minuten;
- c. in de politiewacht te Noord, gedurende ten minste 30 minuten;
- d. in het Dr. Horacio E. Oduber Hospitaal te Oranjestad, ten minste vier achtereenvolgende uren.

Bijzonder stembureau B houdt zitting op de dag der stemming in de periode gelegen tussen acht uur in de ochtend tot zeven uur in de avond zitting (**Art 21 lid 4 KB**):

- a. in Centro di cuidado te San Nicolas (Palisiaweg), ten minste drie achtereenvolgende uren;
- b. in Huize Maristella (Savaneta 350A), ten minste drie achtereenvolgende uren;

- a. in het Paviljoen San Pedro en het St. Michael Paviljoen (Dominicanessenstraat 34, Oranjestad), ten minste drie achtereenvolgende uren.

Stemming

De stemming gebeurt op dezelfde wijze als in de normale stembureaus bij de stemdistricten. (art 27 KB) Zie hoofdstuk 6 (blz. 20 t/m 25) van de Leidraad.

De persoon die bevoegd is aan de stemming deel te nemen bij het Bijzonder Stembureau A of B, dient daartoe in de gelegenheid te worden gesteld door de met de leiding van de hiervoor genoemde inrichtingen belaste ambtenaren.

Voor zover uit paragraaf 3 van het kiesbesluit niet anders voortvloeit, zijn op de stemming in de bijzondere stemlokalen, de inrichting van de bijzondere stemlokalen, alsmede op de samenstelling, de bevoegdheden en de werkwijze van het bijzonder stembureau de te dier zake bij krachtens de Kiesverordening gestelde voorschriften ten aanzien van de stemlokalen en stembureaus in de stemdistricten van overeenkomstige toepassing (**Art. 27 KB**).

Werkzaamheden van het bijzonder stembureau

De voorzitter en de andere leden van het bijzonder stembureau dienen op de dag der stemming om 6:00 uur des voormiddags de stembenodigdheden af te halen bij Hulpbestuurskantoor te Sint Nicolaas.

Controle materiaal

Voor de aanvang der stemming

Nagaan of aanwezig zijn:

- a. een afdruk van de kandidatenlijst bij de ingang van elk stemlokaal, nl. voor het bijzonder stembureau A, bij de ingang van het stemlokaal in: 1) het Korrektie Instituut Aruba, 2) de politiewacht te Santa Cruz, 3) de politiewacht te Noord en 4) het Dr. Horacio E. Oduber Hospitaal, en voor het bijzonder stembureau B, bij de ingang van het stemlokaal in: 1) Centro di cuidado te San Nicolas, 2) Huize Maristella en 3) het Paviljoen San Pedro en het St. Michael Paviljoen). (**Art. 38, lid 3 KV**)
- b. afsluithekken, stoelen, tafel/bureau en een stemhokje met inlichtingenkaart (**o.m. Art. 47 KV en Art. 49 KV**).

- c. Stembenodigdheden, w.o. één of meer pakken stembiljetten (geschatte aantal stembiljetten x factor 20 ten honderdste (aantal + 20%) (**Art. 24 lid 1 KB**), uittreksel uit het kiezersregister (**Art. 23 lid 1 KB**), een exemplaar van de Kiesverordening en de ter uitvoering daarvan uitgevaardigde besluiten, e.e.a. conform een in de stemdoos/koffer aan te treffen inventarislijst.

Het hoofdstembureau z.s.m. telefonisch inlichten wanneer:

- a. Geen toegang tot het bijzonder stemlokaal wordt verkregen;
- b. De leden niet aanwezig zijn;
- c. Het benodigde materiaal niet is aangetroffen.

Vervolgens worden de volgende werkzaamheden verricht:

Stembiljetten

- a. Pak(ken) openen;
- b. Stembiljetten tellen en in pakjes van 50 neerleggen;
- c. Aantal aangetroffen stembiljetten noteren in het proces-verbaal bij D.

Materiaal

A. Bij de voorzitter

- 1. De stembiljetten;
- 2. De turflijst voor aantal uitgereikte stembiljetten;
- 3. Turflijst voor bijhouding van het aantal kiezers dat geweigerd heeft een stembiljet in ontvangst te nemen;
- 4. Een exemplaar van de Kiesverordening en de ter uitvoering daarvan uitgevaardigde landsbesluiten;
- 5. Een aantal blanco oproepingskaarten (voor duplicaten);
- 6. Het proces-verbaal;
- 7. De stempel 'ONBRUIKBAAR' en stempelkussen;
- 8. Schrijfbenodigdheden;
- 9. Zegels voor de verzegeling van de sleuf bij elk transport.

B. Het tweede lid

Uittreksel uit het kiezersregister.

C. Het derde lid

Turflijst voor bijhouding van het aantal in de stembus gestoken stembiljetten.

Oproepingskaart

Niemand wordt tot de stemming toegelaten, tenzij hij in het bezit is van een oproepingskaart. Het bijzonder stembureau is bevoegd duplicaat oproepingskaarten te verstrekken (**Art 38 lid 4 KV**). In voorkomende gevallen dient echter de identiteit van de kiezer te worden vastgesteld door middel van de in de Kiesverordening genoemde identiteitsbewijzen (**Art. 59 KV**). Bij gebreke van een zodanig identiteitsbewijs, kan de vaststelling van de identiteit van de kiezer ook plaatsvinden door of namens de met de leiding van de inrichting belaste ambtenaar (**Art. 26 KB**).

De stemming

De kiezer overhandigt aan de voorzitter van het bijzonder stembureau de oproepingskaart (**Art. 27 lid 1 KB**).

De voorzitter noemt duidelijk en verstaanbaar het nummer van het stemdistrict en vervolgens het nummer waaronder de kiezer volgens de oproepingskaart in het kiezersregister voorkomt (**Art. 27 lid 2 KB**).

Tweede lid stelt zijn paraaf voor de naam van de kiezer als aantekening dat deze kiezer zich heeft aangemeld.

De kiezer dient zich na ontvangst van het stembiljet onverwijld te begeven naar het stemhokje ten einde zijn stem uit te brengen. Nadat hij gestemd heeft en het stembiljet heeft dichtgevouwen, begeeft hij zich onmiddellijk met het stembiljet naar de stembus en steekt deze in de stembus.

Het derde lid houdt aantekening van het aantal gestoken stembiljetten in de stembus.

Vergissing door kiezer

Wanneer de kiezer zich bij het invullen van zijn stembiljet vergist, geeft hij dit terug aan de voorzitter. De voorzitter stempelt het stembiljet aan beide zijden 'ONBRUIKBAAR' en bewaart het in de daarvoor bestemde envelop.

Vervolgens overhandigt hij de kiezer een nieuw stembiljet. Dit kan slechts eenmaal geschieden (**Art. 62 lid 1 KV**).

Waarschuwing

De kiezer die na waarschuwing, de wettelijke voorschriften omtrent de stemming niet opvolgt, wordt niet de gelegenheid geboden zijn stembiljet in de envelop te steken en is verplicht het stembiljet, zo hem dit reeds is overhandigd, terug te geven (**Art. 29 lid 1 KB**).

Verloop van tijd bestemd voor de stemming

Nadat de stemming in het respectievelijk bijzonder stemlokaal is verlopen, worden de op dat ogenblik in of aan de deur van het stemlokaal of in een ten behoeve van de stemming door de met de leiding van de inrichting belaste ambtenaar aangewezen wachtruimte aanwezige kiezers nog tot de stemming toegelaten (**Art. 30 lid 1 KB**).

Werkzaamheden na 7 uur 's avonds (ART 70 e.v. KV)

Zie hoofdstuk 7 (blz. 25 t/m 31) van de Leidraad.

Bijlage 1: turflijst voorzitter

VOORZITTER										Stemdistrict				
LIJST TOT AANTEKENING van het getal der verstrekte stembiljetten														
bij de stemming op					voor de verkiezing van leden van de									
5	105	205	305	405	505	605	705	805	905	1005	1105	1205	1305	1405
10	110	210	310	410	510	610	710	810	910	1010	1110	1210	1310	1410
15	115	215	315	415	515	615	715	815	915	1015	1115	1215	1315	1415
20	120	220	320	420	520	620	720	820	920	1020	1120	1220	1320	1420
25	125	225	325	425	525	625	725	825	925	1025	1125	1225	1325	1425
30	130	230	330	430	530	630	730	830	930	1030	1130	1230	1330	1430
35	135	235	335	435	535	635	735	835	935	1035	1135	1235	1335	1435
40	140	240	340	440	540	640	740	840	940	1040	1140	1240	1340	1440
45	145	245	345	445	545	645	745	845	945	1045	1145	1245	1345	1445
50	150	250	350	450	550	650	750	850	950	1050	1150	1250	1350	1450
55	155	255	355	455	555	655	755	855	955	1055	1155	1255	1355	1455
60	160	260	360	460	560	660	760	860	960	1060	1160	1260	1360	1460
65	165	265	365	465	565	665	765	865	965	1065	1165	1265	1365	1465
70	170	270	370	470	570	670	770	870	970	1070	1170	1270	1370	1470
75	175	275	375	475	575	675	775	875	975	1075	1175	1275	1375	1475
80	180	280	380	480	580	680	780	880	980	1080	1180	1280	1380	1480
85	185	285	385	485	585	685	785	885	985	1085	1185	1285	1385	1485
90	190	290	390	490	590	690	790	890	990	1090	1190	1290	1390	1490
95	195	295	395	495	595	695	795	895	995	1095	1195	1295	1395	1495
100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500

De punten zijn bestemd voor de plaatsing van vier streepjes met een dwarsstreep er doorheen

Bijlage 2: turflijst 3^e lid

3e Lid														
Aruba														
model 4														
Staten verkiezing (datum)														
Stemdistrict nr														
TURFLIJST voor de in, de stembus gestoken stembiljetten														
5	105	205	305	405	505	605	705	805	905	1005	1105	1205	1305	1405
10	110	210	310	410	510	610	710	810	910	1010	1110	1210	1310	1410
15	115	215	315	415	515	615	715	815	915	1015	1115	1215	1315	1415
20	120	220	320	420	520	620	720	820	920	1020	1120	1220	1320	1420
25	125	225	325	425	525	625	725	825	925	1025	1125	1225	1325	1425
30	130	230	330	430	530	630	730	830	930	1030	1130	1230	1330	1430
35	135	235	335	435	535	635	735	835	935	1035	1135	1235	1335	1435
40	140	240	340	440	540	640	740	840	940	1040	1140	1240	1340	1440
45	145	245	345	445	545	645	745	845	945	1045	1145	1245	1345	1445
50	150	250	350	450	550	650	750	850	950	1050	1150	1250	1350	1450
55	155	255	355	455	555	655	755	855	955	1055	1155	1255	1355	1455
60	160	260	360	460	560	660	760	860	960	1060	1160	1260	1360	1460
65	165	265	365	465	565	665	765	865	965	1065	1165	1265	1365	1465
70	170	270	370	470	570	670	770	870	970	1070	1170	1270	1370	1470
75	175	275	375	475	575	675	775	875	975	1075	1175	1275	1375	1475
80	180	280	380	480	580	680	780	880	980	1080	1180	1280	1380	1480
85	185	285	385	485	585	685	785	885	985	1085	1185	1285	1385	1485
90	190	290	390	490	590	690	790	890	990	1090	1190	1290	1390	1490
95	195	295	395	495	595	695	795	895	995	1095	1195	1295	1395	1495
100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200	1300	1400	1500

De punten zijn bestemd voor de plaatsing van vier verticale streepjes met een dwarsstreep er doorheen.

Bijlage 3: proces-verbaal van de zitting (bijlage X-b Kiesbesluit)

Proces-verbaal van de zitting van het stembureau

Stemdistrict nr.

Dag van de stemming.....

Verkiezing van de leden van de Staten.

A. Het stembureau heeft in het stemlokaal zitting genomen des voormiddags te uur.

- B. Op de tafel van het stembureau zijn neergelegd:
- a. een exemplaar van de Kiesverordening en de ter uitvoering daarvan uitgevaardigde landsbesluiten;
 - b. een uittreksel uit het kiezersregister, bevattende een genummerde opgave van de personen, die in dit stemdistrict kiesgerechtigd zijn.

C. Vastgesteld is, dat de stembus ledig was. De stembus is met twee sleutels gesloten, waarna de ene terstond door de voorzitter en de andere door als oudste lid (in jaren)in bewaring is genomen.1)

D. Het stembureau heeft het/de verzegelde pak/pakken met stembiljetten geopend en vastgesteld, dat de beginvoorraad stembiljetten bedraagt:
.....
(aantal terug invullen bij J, sub a.)

E. De stemming 2) heeft des voormiddags te acht uur een aanvang genomen.

F. De hierna te noemen, bij de opening van de zitting fungerende voorzitter/leden en plaatsvervangende leden van dit stembureau, die tot een ander stemdistrict behoren, hebben bij dit stembureau aan de stemming deelgenomen:

Naam en voornamen	Nummer van het stemdistrict waartoe de kiezer behoort	Nummer waaronder de kiezer in het uittreksel voorkomt
(Aantal invullen bij I, sub a)		

G. De volgende kiezers, die op straffe van het bepaalde in art. 130 van de Kiesverordening verplicht waren het aan hen uitgereikte stembiljet terug te geven, omdat zij na waarschuwing de wettelijke voorschriften omtrent de stemming vervat o.m. in de artikelen 61 en 64 van de Kiesverordening

niet opvolgden of weigerden het stembiljet in de stembus te steken, hebben aan deze verplichting niet voldaan:

Naam en voornaam	Nummer waaronder de kiezer in het uittreksel voorkomt
(Aantal invullen bij J, sub e)	

H. De stemming heeft geduurd tot des namiddags zeven uur. De voorzitter heeft op laatstgenoemd uur aangekondigd dat de voor de stemming bepaalde tijd was verstreken. Aan de om zeven uur in het stemlokaal of aan de deur daarvan aanwezige kiezers is nog gelegenheid geboden hun stem uit te brengen. Nadat de laatste van deze kiezers aan de stemming heeft deelgenomen, is de sleuf van de stembus gesloten.

I. AANTALLEN KIEZERS 3)

Bij het stembureau hebben zich aangemeld:

a. de stembureauleden
de onder F vermelde namen tellen)

b. kiezers uit dit stembedistrict
(in het uittreksel uit het kiezersregister
de gestelde parafen tellen)

c. aantal kiezers dat zich bij het stembureau
niet heeft aangemeld

(in het uittreksel uit het kiezersregister
tellen het aantal kiezers bij wiens naam
geen paraaf is gesteld)

J. AANTALLEN STEMBILJETTEN

a. beginvoorraad stembiljetten
(het onder D vastgestelde aantal)

b. eindvoorraad ongebruikte stembiljetten
(overgehouden stembiljetten tellen)

c. aantal uitgereikte stembiljetten
(op "turflijst voor uitgereikte stembiljet-
ten" tellen)

d. aantal teruggeven en onbruikbaar gemaakte
stembiljetten (onbruikbaar gestempelde stem-
biljetten tellen)

e. aantal stembiljetten van kiezers die gewei-
gerd hebben het aan hen uitgereikte stembil-
jet terug te geven of in de stembus te steken
(onder G vermelde namen tellen)

f. aantal in de stembus gestoken stembiljetten
(op "turflijst voor de in de stembus gestoken stembiljetten"
tellen)

K. Het door de voorzitter bijgehouden aantal kiezers, dat geweigerd heeft een stembiljet in ontvangst te nemen, bedraagt

.....(op "turflijt voor kiezers die geweigerd hebben een stembiljet in ontvangst te nemen", tellen).

L. De hierboven onder I, J, en K aangegeven aantallen zijn door de voorzitter aan de aanwezige kiezers bekend gemaakt.

M. Vervolgens is op het uittreksel onder B, sub b, het totaal aantal van de daarop gestelde parafen vermeld en is het uittreksel door het stembureau ondertekend.

- N. Tenslotte zijn in afzonderlijke pakken gesloten:
- a. de niet gebruikte stembiljetten;
 - b. de teruggegeven en onbruikbaar gemaakte stembiljetten;
 - c. de ingeleverde oproepingskaarten;
 - d. het uittreksel uit het kiezersregister.

Deze pakken zijn daarna verzegeld met als zegel het wapen van Aruba.

O. door de in het stemlokaal aanwezige kiezers zijn naar aanleiding van de voornoemde verrichtingen de volgende bezwaren ingebracht:

.....

.....

.....

.....

P. Onmiddellijk na het verzegelen van de pakken (na een tijdruimte van, gedurende welke het stembureau het stemlokaal niet heeft verlaten en de stembus onder zijn toezicht heeft gehouden) is de stembus geopend. 4)
De stembiljetten zijn doorengemengd en geteld. Het aantal bedroeg:

Q. Nadat de stembiljetten op de voorgeschreven wijze zijn geopend en lijstgewijs bijeen zijn gevoegd, heeft de voorzitter lijstgewijs ten aanzien van elk stembiljet mededeling gedaan van de naam van de kandidaat op wie een stem is uitgebracht.

- R. Het stembureau heeft overeenkomstig artikel 76 van de Kiesverordening van onwaarde verklaard:
- a. andere stembiljetten dan die, welke volgens de Kiesverordening of haar uitvoeringsvoorschriften mogen worden gebruikt
 - b. stembiljetten, waarop in geen stemvak het witte stipje is rood gemaakt (blanco stembiljetten; hieronder worden tevens begrepen stembiljetten die uitsluitend punten, strepen, vlakken, nagelindrukken, vouwen, scheuren, gaten en vlekken bevatten)
 - c. stembiljetten, waarop in meer dan een stemvak het witte stipje is rood gemaakt
 - d. stembiljetten, waarop de kiezers hun stem hebben uitgebracht anders dan met rood pot-

- lood
- e. stembiljetten, ongeacht of zij overigens al dan niet op de juiste wijze zijn ingevuld, waarop bijvoegingen geplaatst zijn of die een aanduiding van de kiezer bevatten
- f. stembiljetten, die niet zijn voorzien van de voorgeschreven handtekeningen
- Het totale aantal ongeldige stembiljetten bedraagt:

De reden van ongeldigverklaring en van twijfel over de geldigheid, alsmede de beslissing daaromtrent zijn ten aanzien van elk in aanmerking komend stembiljet door de voorzitter onmiddellijk bekend gemaakt. Voor zover dit door een van de aanwezige kiezers is verlangd, zijn de biljetten vertoond.

- S. Het stembureau heeft vervolgens vastgesteld, dat:
- a. het aantal in de stembus 5) aangetroffen stembiljetten bedraagt (zie onder P)
 - b. het totale aantal ongeldige stembiljetten bedraagt (zie onder R)
 - (aftrekken) -
 - c. het aantal geldige stembiljetten bedraagt derhalve
- T. De voorzitter heeft bekend gemaakt, dat zijn uitgebracht op:
- Lijst nr. 1

(nadere aanduiding van de naam van de politieke groepering)

Naam en voorletters of voornamen van de kandidaten	Aantal stemmen
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
enz.	
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen	

- 6) Lijst nr. 2
enz.

U. Door de in het stemlokaal aanwezige kiezers zijn naar aanleiding van de vaststelling van de uitkomst der stemming geen/de volgende bezwaren ingebracht:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Deze bezwaren geven het stembureau aanleiding het volgende op te merken:

.....
.....
.....
.....
.....

V. Vervolgens zijn op wijze, voorgeschreven in artikel 78, tweede, derde en vierde lid, van de Kiesverordening, in afzonderlijke pakken ingesloten:

- a. de van onwaarde verklaarde stembiljetten;
- b. de geldige stembiljetten.

Deze pakken zijn daarna vergezeld met als zegel het wapen van Aruba.

W. In de samenstelling van het stembureau is de volgende wijziging voorgekomen.....

.....
.....
.....
.....
.....

Gedaan in de
..... , voorzitter
.....)
..... leden
.....)

1) Ingeval de stemming na schorsing hervat is, hierna te vermelden: de zegels van de stembus, die bij de geschorste stemming gebezigd en voor de aanvang van de hervatte stemming

door het Hoofd van het Bureau Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister ter beschikking is gesteld, zijn bij onderzoek geschonden/ongeschonden bevonden.

- 2) Wanneer het een stemming betreft, die de vorige dag is geschorst, wordt in plaats van "stemming" vermeld; "hervatte stemming".
- 3) Bij een hervatte stemming worden alle in dit en de volgende punten op te nemen gegevens van beide zittingdagen samengevat.
- 4) Wanneer het een stemming betreft, die de vorige dag is geschorst, wordt tweemaal "stembus" vervangen door: "stembussen", en "is" vervangen door: "zijn".
- 5) Wanneer het een stemming betreft, die de vorige dag is geschorst, wordt "stembus" vervangen door: "stembussen".
- 6) In te vullen ten aanzien van elke lijst in de volgorde van de nummers van de lijsten zowel het aantal van de op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen als het totaal aantal uitgebrachte stemmen.

**Bijlage 4: proces-verbaal van de zitting bijzonder stembureau
(bijlage X-c Kiesbesluit)**

BIJLAGE X-c

Proces-verbaal van de zitting van het bijzonder stembureau

Bijzonder stembureau : (A of B)

Dag van de stemming

Verkiezing van de leden van de Staten.

- A. Het bijzonder stembureau heeft in het bijzonder stemlokaal zitting genomen des voormiddags te uur.
- B. Op de tafel van het bijzonder stembureau zijn neergelegd:
- a.een exemplaar van de Kiesverordening en de ter uitvoering daarvan uitgevaardigde landsbesluiten;
 - b.een uittreksel uit het kiezersregister, bevattende een genummerde opgave van de personen, die bevoegd zijn aan de stemming deel te nemen.
- C. Vastgesteld is, dat de stembus ledig was. De stembus is met twee sleutels gesloten, waarna de ene terstond door de voorzitter en de andere door als oudste lid (in jaren) in bewaring is genomen.1)
- D. Het bijzonder stembureau heeft het/de verzegelde pak/pakken met stembiljetten geopend en vastgesteld, dat de beginvoorraad stembiljetten bedraagt:
(aantal terug invullen bij J, sub a.)
- E. De stemming 2) heeft om des voormiddags te acht uur een aanvang genomen.

F. De hierna te noemen, bij de opening van de zitting fungerende voorzitter/leden en plaatsvervangende leden van dit bijzonder stembureau, die tot een ander stemdistrict behoren, hebben bij dit bijzonder stembureau aan de stemming deelgenomen:

Naam en voornamen	Nummer van het stemdistrict waartoe de kiezer behoort	Nummer waaronder de kiezer in het uittreksel voorkomt
(Aantal invullen bij I, sub a)		

G. De volgende kiezers, die op straffe van het bepaalde in art. 130 van de Kiesverordening verplicht waren het aan hen uitgereikte stembiljet terug te geven, omdat zij na waarschuwing de wettelijke voorschriften omtrent de stemming vervat o.m. in de artikelen 61 en 64 van de Kiesverordening niet opvolgden of weigerden het stembiljet in de stembus te steken, hebben aan deze verplichting niet voldaan:

Naam en voornaam	Nummer waaronder de kiezer in het uittreksel voorkomt

(Aantal invullen bij J, sub e)	

H. De stemming heeft geduurd tot zeven uur. De voorzitter heeft op laatstgenoemd uur aangekondigd dat de voor de stemming bepaalde tijd was verstreken. Aan de om zeven uur in het bijzonder stemlokaal of aan de deur daarvan aanwezige kiezers is nog gelegenheid geboden hun stem uit te brengen. Nadat de laatste van deze kiezers aan de stemming heeft deelgenomen, is de sleuf van de stembus gesloten.

I. AANTALLEN KIEZERS 3)

Bij het bijzonder stembureau hebben zich
aangemeld:

a. de bijzondere stembureauleden

(de onder F vermelde namen tellen)

b. Aantal kiezers die bij het bijzonder
stembureau hebben gestemd cf art 5 KV

jo 18 jo 19 KB

(aantal oproepingskaarten tellen)

J. AANTALLEN STEMBILJETTEN

a. beginvoorraad stembiljetten

(het onder D vastgestelde aantal)

b. eindvoorraad ongebruikte stembiljetten

(overgehouden stembiljetten tellen)

c. aantal uitgereikte stembiljetten

(op "turflijst voor uitgereikte stem-
biljetten" tellen)

- d. aantal teruggegeven en onbruikbaar gemaakte stembiljetten (onbruikbaar gestempelde stembiljetten tellen)
- e. aantal stembiljetten van kiezers die geweigerd hebben het aan hen uitgereikte stembiljet terug te geven of in de stembus te steken (onder G vermelde namen tellen)
- f. aantal in de stembus gestoken stembiljetten (op "turflijst voor de in de stembus gestoken stembiljetten" tellen)

K. Het door de voorzitter bijgehouden aantal kiezers, dat geweigerd heeft een stembiljet in ontvangst te nemen, bedraagt ... (op "turflijst voor kiezers die geweigerd hebben een stembiljet in ontvangst te nemen", tellen).

L. De hierboven onder I, J, en K aangegeven aantallen zijn door de voorzitter aan de aanwezige kiezers bekend gemaakt.

M. Vervolgens is op het uittreksel onder B, sub b, het totaal aantal van de daarop gestelde parafen vermeld conform de opgetelde oproepingskaarten en is het uittreksel door het bijzonder stembureau ondertekend.

N. Tenslotte zijn in afzonderlijke pakken gesloten:

- a. de niet gebruikte stembiljetten;
- b. de teruggegeven en onbruikbaar gemaakte stembiljetten;
- c. de ingeleverde oproepingskaarten;
- d. het uittreksel uit het kiezersregister.

Deze pakken zijn daarna verzegeld met als zegel het wapen van Aruba.

- O. Door de in het bijzonder stemlokaal aanwezige kiezers zijn naar aanleiding van de voornoemde verrichtingen de volgende bezwaren ingebracht:

.....
.....
.....
.....

- P. Onmiddellijk na het verzegelen van de pakken (na een tijdsruimte van..., gedurende welke het bijzonder stembureau het bijzondere stemlokaal niet heeft verlaten en de stembus onder zijn toezicht heeft gehouden) is de stembus geopend. 4) De stembiljetten zijn doorengemengd en geteld. Het aantal bedroeg:

- Q. Nadat de stembiljetten op de voorgeschreven wijze zijn geopend en lijstgewijs bijeen zijn gevoegd, heeft de voorzitter lijstgewijs ten aanzien van elk stembiljet mededeling gedaan van de naam van de kandidaat op wie een stem is uitgebracht.

- R. Het bijzonder stembureau heeft overeenkomstig artikel 76 van de Kiesverordening van onwaarde verklaard:

a. andere stembiljetten dan die, welke volgens de Kiesverordening of haar uitvoeringsvoorschriften mogen worden gebruikt

.....

b. stembiljetten, waarop in geen stemvak het witte stipje is rood gemaakt (blanco stembiljetten; hieronder worden tevens begrepen stembiljetten die

- uitsluitend punten, strepen, vlakken, nagelindrukken, vouwen, scheuren, gaten en vlekken bevatten)
- c. stembiljetten, waarop in meer dan een stemvak het witte stipje is rood gemaakt
- d. stembiljetten, waarop de kiezers hun stem hebben uitgebracht anders dan met rood potlood
- e. stembiljetten, ongeacht of zij overigens al dan niet op de juiste wijze zijn ingevuld, waarop bijvoegingen geplaatst zijn of die een aanduiding van de kiezer bevatten
- f. stembiljetten, die niet zijn voorzien van de voorgeschreven handtekeningen

Het totale aantal ongeldige stembiljetten bedraagt:

De reden van ongeldigverklaring en van twijfel over de geldigheid, alsmede de beslissing daaromtrent zijn ten aanzien van elk in aanmerking komend stembiljet door de voorzitter onmiddellijk bekend gemaakt. Voor zover dit door een van de aanwezige kiezers is verlangd, zijn de biljetten vertoond.

- S. Het bijzonder stembureau heeft vervolgens vastgesteld, dat:
 - a. het aantal in de stembus 5) aangetroffen stembiljetten bedraagt (zie onder P)
 - b. het totale aantal ongeldige stembiljetten bedraagt (zie onder R)

(aftrekken) -

c. het aantal geldige stembiljetten
bedraagt derhalve

T. De voorzitter heeft bekend gemaakt, dat zijn uitgebracht op:

Lijst nr. 1

(nadere aanduiding van de naam van de politieke groepering)

Naam en voorletters of voornamen van de kandidaten	Aantal stemmen
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
enz.	
Gezamenlijk aantal van de op de lijst uitgebrachte stemmen	

6) Lijst nr. 2

enz.

U. Door de in het bijzonder stemlokaal aanwezige kiezers zijn
naar aanleiding van de vaststelling van de uitkomst der
stemming geen/de volgende bezwaren ingebracht:

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Deze bezwaren geven het bijzonder stembureau aanleiding het volgende op te merken:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

V. Vervolgens zijn op wijze, voorgeschreven in artikel 78, tweede, derde en vierde lid, van de Kiesverordening, in afzonderlijke pakken ingesloten:

- a. de van onwaarde verklaarde stembiljetten;
- b. de geldige stembiljetten.

Deze pakken zijn daarna vergezeld met als zegel het wapen van Aruba.

W. In de samenstelling van het bijzonder stembureau is de volgende wijziging voorgekomen

Gedaan inde

..... , voorzitter
.....)
.....) leden

- 1) Ingeval de stemming na schorsing hervat is, hierna te vermelden: de zegels van de stembus, die bij de geschorste stemming gebezigd en voor de aanvang van de hervatte stemming door het Hoofd van de Dienst Burgerlijke Stand en Bevolkingsregister ter beschikking is gesteld, zijn bij onderzoek geschonden/ ongeschonden bevonden.
- 2) Wanneer het een stemming betreft, die de vorige dag is geschorst, wordt in plaats van "stemming" vermeld; "hervatte stemming".
- 3) Bij een hervatte stemming worden alle in dit en de volgende punten op te nemen gegevens van beide zittingsdagen samengevat.
- 4) Wanneer het een stemming betreft, die de vorige dag is geschorst, wordt tweemaal "stembus" vervangen door: "stembussen", en "is" vervangen door: "zijn".
- 5) Wanneer het een stemming betreft, die de vorige dag is geschorst, wordt "stembus" vervangen door: "stembussen".
- 6) In te vullen ten aanzien van elke lijst in de volgorde van de nummers van de lijsten zowel het aantal van de op iedere kandidaat uitgebrachte stemmen als het totaal aantal uitgebrachte stemmen.